

УДК 338.432

З. Б. Янченко,
заслужений економіст України, кандидат економічних наук,
начальник Головного управління економіки, Житомирська облдержадміністрація

ІНВЕСТИЦІЙНА ПІДТРИМКА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті розглядається сучасний стан інноваційного розвитку Житомирської області, визначається структура її інноваційного потенціалу та можливості інвестиційної підтримки його практичної реалізації.

The paper considers the modern condition of innovation development of Zhytomyr region, determines the structure of its innovation potential and possibilities of investment support of the practical implementation of the latter.

Ключові слова: інвестиції, інновації, науково-дослідна діяльність, інвестиційні проекти.

Keywords: investment, innovation, research and development, investment projects.

Вступ.

Житомирська область належить до областей з низьким рівнем інноваційної активності і разом з сусідніми регіонами – Луцькою, Рівненською та Київською областями – формує один із 3-х територіальних осередків із недостатнім рівнем інноваційного розвитку. Нарощування згаданого розвитку вимагає залучення фінансових ресурсів, точний обсяг яких залежить від інноваційного потенціалу області та можливостей його практичної реалізації. Сучасний рівень інноваційного потенціалу Житомирщини є досить низьким. Впродовж 5-ти з 11-ти аналізованих останніх років частка інноваційних підприємств області перевищувала середній показник по державі, але інші інноваційні характеристики області цій тенденції не відповідали. Зокрема, сума витрат на інновації на Житомирщині протягом всього періоду не перевищувала 1,7% загальнодержавних інноваційних витрат, в той час як при справедливому розподілі коштів на 27 регіонів (25 областей та 2 міста) цей показник мав би складати 3,7%. Частка витрат області на дослідження та розробки в загальнодержавному обсязі витрат за цією статтею не досягає і 1% [1; 2].

Аналіз останніх наукових досліджень.

Питанням інноваційного розвитку регіонів та його фінансового й кадрового тощо забезпечення займалися Боровська Т.А. [3, с. 38-39], Глухова Л.В. [4, с. 289-294], Дудко В.Н. [5, с. 72-75], Зимовець О.В. [5, с. 72-75], Коробова В.В. [6, с. 281-286], Моргунова Н.Л. [3, с. 38-39], Полякова Г.П. [7, с. 566-569], Чудаєв Д.А. [8, с. 174-181]. та багато інших.

Незважаючи на те, що значна частина науковців досліджувала особливості інноваційного розвитку окремих регіонів, його вплив на соціально-економічне становище та конкурентоспроможність території, а також фінансове забезпечення інноваційних процесів, взаємозв'язок інноваційних проектів з їх інвестиційною привабливістю розглянуто повно.

Постановка завдання.

- визначити структуру та можливість нарощування інноваційного потенціалу Житомирської області;
- проаналізувати тісноту взаємозв'язків між науковою та інноваційною сферами;
- визначити ступінь доведення наукових розробок до стадії їх масового освоєння та практичного впровадження.

Результати.

Як видно з даних табл. 1, протягом досліджуваного періоду (2000-2010 рр.) кількість науково-дослідних організацій та установ в області скоротилася на 35,7%, тобто більш як на третину. При цьому чисельність науковців, які працювали у них, здійснювали дослідження чи займались певними розробками самотужки, також скоротилася – на 5,8%. Згортання зазнає і кадрова база – приток нових наукових кадрів скорочується як у абсолютному вимірі, так і за темпами росту. Це свідчить про втрату соціальної привабливості та пониження статусу наукової сфери в області.

Протилежно на цьому фоні виглядає динаміка обсягу науково-технічних робіт, виконаних в області протягом 2000-2010 рр. (табл. 2). Як свідчать дані таблиці, загальний обсяг виконаних науково-технічних робіт у області зріс у 6,3 рази. У розрізі структурних складових найбільше зростання показника було зафіксовано для розробок (28,3 рази) та прикладних досліджень (8,5 рази). Щодо фундаментальних досліджень та науково-технічних послуг, індекс зростання за цими статтями був приблизно однаковим і становив 3,5 та 3,4 рази відповідно. Незважаючи на винятково високі темпи зростання обсягу виконання науково-технічних робіт, описану динаміку не можна розглядати як винятково позитивну. На фоні скорочення кількості наукових установ та науковців зростання обсягу виконання науково-технічних робіт (особливо у фактичних цінах) свідчить не стільки про фактичне збільшення кількості виконаних досліджень та отриманих результатів, скільки про подорожчання процесу їх проведення. Означене подорожчання може бути пояснене як відкриттям та освоєнням нових науково-дослідницьких напрямків та створенням відповідної матеріально-технічної та інформаційної баз, так і залученням кваліфікованих сторонніх спеціалістів.

Таблиця 1.
Наукові кадри та кількість наукових організацій в Житомирській області, 2000-2010 рр.

Рік	Кількість організацій, які виконують наукові дослідження та розробки	Чисельність науковців, осіб	Чисельність докторів наук в економіці Житомирської області, осіб	Чисельність кандидатів наук в економіці Житомирської області, осіб
2000	14	399	44	461
2001	12	369	39	474
2002	11	368	40	550
2003	11	423	49	590
2004	12	434	51	640
2005	12	430	54	685
2006	9	349	60	715

2007	11	363	60	775
2008	10	345	63	818
2009	9	290	69	870
2010	9	376	91	927
2010 р. до 2009р., %	64,3	94,2	206,8	201,1

Джерело: [2].

Таблиця 2.

Обсяг науково-технічних робіт, виконаних у Житомирській області протягом 2000-2010 рр. (тис. грн.)

Рік	Всього, у фактичних цінах	У тому числі			
		фундаментальні дослідження	прикладні дослідження	розробки	науково-технічні послуги
2000	3253,3	1089,8	879,3	200,3	1083,9
2001	4112,3	1025,6	1051,0	508,1	1527,6
2002	4053,6	1148,2	1268,4	115,4	1521,6
2003	4963,8	1409,3	2309,4	27,4	1217,7
2004	6942,8	1717,7	2785,4	267,8	2171,9
2005	10653,1	2593,2	3947,3	274,6	3838,0
2006	10427,9	3009,2	4843,5	x	2575,2
2007	16805,5	4296,7	6032,9	2763,4	3712,5
2008	22154,5	3985,2	9383,2	4675,7	4110,4
2009	17300,1	3378,4	8368,6	2207,8	3345,3
2010	20562,1	3780,2	7448,8	5678,1	3655,0
2010 р. до 2009 р., %	632,0	346,9	847,1	2834,8	337,2

Джерело: [2].

Розглядаючи структуру обсягу виконаних науково-дослідних робіт – особливо у порівнянні із загальноукраїнською, можна з упевненістю стверджувати, що протягом 2000-2010 рр. регіональні науково-дослідні тенденції не відповідали загальнодержавним. Головна увага в області приділялась проведенню фундаментальних та прикладних досліджень та наданню науково-технічних послуг, у той час як в цілому по Україні перевага надавалась здійсненню розробок. Так, у 2000 р. за показниками частки фундаментальних, прикладних досліджень та науково-технічних послуг Житомирщина випереджала Україну на 20%, 4,9% та 24,8% відповідно, у свою чергу відстаючи за часткою розробок на 49,7%. До 2010 р. вдалося досягнути певних зрушень до вирівнювання регіональної структури науково-дослідних робіт у напрямку загальноукраїнських тенденцій. Житомирщина переспрямувала частину фінансових потоків зі сфер фундаментальних досліджень та науково-технічних робіт у сферу розробок. Не припинився і регіональний розвиток прикладних досліджень. У свою чергу решта регіонів України почали приділяти більше уваги та коштів розвитку фундаментальної науки та ігнорували раніше науково-технічних послуг, що є неодмінною умовою супроводу ефективної інноваційної діяльності. Водночас, на відміну від стратегії, яка реалізовувалась на Житомирщині, сфера прикладних досліджень не стала пріоритетом загальноукраїнського науково-технічного розвитку. Як результат цих тенденцій, наприкінці 2010 р. частка фундаментальних досліджень Житомирської області стала меншою за українську на 3,8%, а частка прикладних досліджень перевищувала середню по Україні на 19,8%. Усе ще значною залишається структурна різниця за статтями розробок (-23,4%) та науково-технічних послуг (7,4%) [1; 2].

Такі істотні відмінності між регіональною та загальноукраїнською науково-технічною політикою могли б стати стимулом та джерелом розвитку інноваційної сфери Житомирщини через забезпечення стабільного притоку фінансових ресурсів і технологій завдяки внутрішньому та зовнішньому технологічному трансферу. Однак цього не відбулось.

Таким чином, незважаючи на те, що Житомирщина посідала лідерські позиції за генеруванням технологій та їх удосконаленням, здатність її наукової системи до генерації необхідних новацій та впровадженням їх у господарську практику є у кращому випадку посередньою. Про це свідчать і дані табл. 3. Протягом досліджуваного періоду кількість підприємств Житомирської області, які впроваджували інновації, набула стійкої, хоч і нерівномірної тенденції до скорочення, і наприкінці 2010 р. скоротилася на 7,9%. Значного зменшення зазнала не лише чисельність підприємств – відсоток реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі вироблених промислових товарів зменшився на 11,8%. Різкість спаду стає ще більш очевидною, якщо прийняти до уваги, що частка реалізованої інноваційної продукції за підсумками 2010 р. становила лише 1,5%. Комплементуючими та цілком очікуваними тенденціями є зменшення кількості впровадження нових технологічних процесів (удвічі), у тому числі маловідходних і ресурсозберігаючих процесів (на 58,8%). Освоєння виробництва нових видів продукції зазнало найбільшого скорочення – у 20,5 разів. Фактично єдиним показником, за яким зафіксовано позитивний індекс росту – 11,1%, є освоєння виробництва нових видів техніки. В цілому досить стабільні обсяги показників за цією статтею дозволили їм зайняти 45,5% в структурі освоєння інноваційних видів продукції.

Таблиця 3.

Впровадження інновацій на підприємствах Житомирської області, 2000-2010 рр.

Рік	% підприємств, що впроваджували інновації	Впроваджено нових технологічних процесів, од.	у т.ч. мало-відходні, ресурсозберігаючі, од.	Освоєно виробництво ін-новаційних видів продукції, найменувань	з них нові види техніки	% реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової
2000	17,9	40	17	452	9	13,3
2001	17,4	43	19	482	17	12,1
2002	18,8	48	28	590	12	11,4
2003	8,4	32	20	94	12	2,0
2004	8,3	31	12	89	16	3,5
2005	8,9	25	15	90	14	3,3
2006	11,4	14	10	38	9	4,3
2007	9,3	31	16	35	9	3,2
2008	11,1	30	7	24	9	2,3
2009	9,9	18	9	16	5	0,8
2010	10,0	20	7	22	10	1,5
2010 р. до 2009 р., %	-7,9	50	41,2	4,9	111,1	-11,8

Джерело: [2].

Грунтуючись на вище розглянутих тенденціях розвитку інноваційної та науково-технічної сфери Житомирської області, можна зробити висновок, що її науковий простір фактично замкнений сам на себе, і ймовірність його ефективного виходу на загальноукраїнський (не кажучи про світовий) рівень в сегментах нових технологій та вдосконалення уже існуючих є незначною. Незважаючи на певну активність у науково-дослідних установах щодо розвитку фундаментальної та

прикладної науки та надання науково-технічних послуг, на Житомирщині спостерігається стагнація виробничої науки. Діяльність підприємств області – незалежно від сфери господарювання – характеризується істотним спадом творчої та винахідницької активності, і будь-яка дія стимулюючих чинників в цій сфері практично ігнорується. Це має наслідком розвиток феномену «науки для науки», що означає відірваність здійснених досліджень та проведених науково-технічних робіт від реальних потреб суспільства та виробництва. Позитивних зрушень щодо дифузії інноваційних розробок у різні сфери господарського комплексу області не відбувається, основний інноваційний потенціал і досі зосереджений у промисловості, але і там він набув стійких тенденцій до згорання. Жодного покращення в організації технологічного трансферу в області не відбувається, а самі процеси трансферу мало позначаються на економічних показниках та конкурентоспроможності суб'єктів її економіки.

Це вимагає швидкої та ефективної реорганізації структури науково-технічних та інноваційних робіт, які виконуються в області, та подолання розриву між наукою та виробництвом через відновлення мережі закладів виробничої науки – лабораторій, дослідних цехів тощо – та створення центрів трансферу технологій, що будуть доводити розробки з новою науковою складовою до рівня практичного застосування.

Незважаючи на те, що розвиток високотехнологічного аграрного виробництва проголошено одним із стратегічних напрямків інноваційного та економічного розвитку Житомирської області як на 2010 р., так і на 2011 р., реальних наробітків за ним практично немає. Для прикладу, з-поміж усього переліку підприємств області, що звітували про інноваційну діяльність у 2010 р., єдиними, що мають відношення до сільськогосподарського виробництва, є ВАТ Вібросепаратор (м. Житомир), що здійснює виробництво устаткування для сільськогосподарських цілей, та ВАТ «Новоград-Волинськільмаш» (м. Новоград-Волинський), що надавав послуги з подрібнення зернових культур та виробляв сільгосптехніку. У 2011 р. до цього переліку доєдналося ДП «Підприємство Коростенської виправної колонії управління державного департаменту України з питань виконання покарань в Житомирській області (№71)».

Основними напрямками науково-дослідної роботи у сфері агровиробництва області сьогодні є:

- агроекологічний та радіаційний моніторинг у системі «грунт-рослина-тварина» в умовах радіоактивного забруднення;
- наукові основи реабілітації радіоактивно забруднених територій та ведення сільськогосподарського виробництва на радіоактивно забруднених територіях;
- розробка та впровадження екологічно доцільних та ресурсозберігаючих технологій виробництва аграрної продукції;
- аналіз ефективності радіологічних контрзаходів, проведених на радіоактивно забруднених територіях, їх економічна оцінка;
- селекція в рослинництві та тваринництві;
- енергозберігаючі технології в сільському господарстві;
- розробка теоретичних основ підвищення родючості ґрунтів регіону та комплексу заходів по ефективному їх використанню;
- розробка інноваційних проектів розвитку різних галузей сільського господарства, удосконалення управління виробництвом у господарствах різних форм власності, концентрації та спеціалізації сільськогосподарського виробництва в зоні Полісся.

Протягом 2010-2011 рр. в рамках реалізації проекту «Житомирщина інноваційна» для інвестування в галузі сільського господарства було запропоновано низку розроблених у рамках визначених напрямків проектів (табл. 4).

Таблиця 4.

Інноваційні проекти аграрного спрямування, запропоновані науково-дослідними установами Житомирської області у 2010-2011 рр.

№ п/п	Назва проекту	Термін реалізації проекту	Вартість реалізації проекту, тис. грн.
2010 р.			
1.	Розробка та впровадження технології отримання екологічно чистого біогумусу та кормової добавки для тварин з різних відходів	1 рік	180
2.	Технологія вирощування ріпаку на радіоактивно забруднених землях Полісся України	2 роки	550
3.	Біотехнологія оптимізації азотного живлення рослин пивоварного ячменю в зоні Полісся і Лісостепу	2 роки	150
4.	Розробка теорії і методології реабілітації антропогенно порушених територій на основі їх агроекологічної оцінки	не має даних	не має даних
5.	Сортозаміна і сортооновлення насаджень хмелю у зоні Полісся України із використанням новітніх технологій виробництва садивного матеріалу хмелю методом <i>in vitro</i>	не має даних	не має даних
6.	Вирощування і переробка ріпаку на території Житомирської області	не має даних	13511 дол. США
7.	Хмелезбиральний комбайн КХ-300	не має даних	не має даних
8.	Вирощування міскантуса-гігантеуса	не має даних	не має даних
2011 р.			
1.	Розробка та впровадження технології отримання екологічно чистого біогумусу та кормової добавки для тварин з різних відходів	1 рік	180
2.	Технологія вирощування ріпаку на радіоактивно забруднених землях Полісся України	2 роки	550
3.	Біотехнологія оптимізації азотного живлення рослин пивоварного ячменю в зоні Полісся і Лісостепу	2 роки	150
4.	Розробка теорії і методології реабілітації антропогенно порушених територій на основі їх агроекологічної оцінки	не має даних	не має даних
5.	Сортозаміна і сортооновлення насаджень хмелю у зоні Полісся України із використанням новітніх технологій виробництва садивного матеріалу хмелю методом <i>in vitro</i>	не має даних	не має даних
6.	Вирощування і переробка ріпаку на території Житомирської області	не має даних	13511 тис. дол. США
7.	Хмелезбиральний комбайн КХ-300	не має даних	не має даних
8.	Вирощування міскантуса-гігантеуса	не має даних	не має даних

Джерело: [10-11].

Як свідчать дані таблиці, науково-дослідні підприємства області пропонували у 2010 р. для реалізації 8 інноваційних агропроектів. Значна частина з них була розрахована на короткий чи середній термін реалізації (1-2 роки), а нижній поріг фінансів, необхідних для реалізації, склав 150 тис. грн. Частка проектів аграрного спрямування в загальному обсязі інвестиційних пропозицій, що надавалися інвесторам у рамках «Житомирщини інноваційної» у 2010 р., становила 40%. В 2011 р. усі аграрні проекти, запропоновані для реалізації в 2010 р., знову були включені до переліку інноваційних пропозицій, потребуючих інвестування. Попри збільшення загальної кількості інноваційних проектів, кількість аграрних не зросла узагалі – як наслідок, їх частка скоротилась до 16%. Таким чином, без впливу держави інвестиційне забезпечення інноваційної активності в аграрній сфері протікає в'яло і неефективно (табл. 61).

Таблиця 5.

Динаміка надходження інвестицій в АПК за 2006-2010 рр., тис. дол. США

	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2010 р. до 2006 р.	
						+/-	%
Всього по АПК	28967,39	33764	19709,6	20843	13932,3	-15035,1	48,1
Сільське господарство та пов'язані з ними послуги	4917,12	9433,8	7613,0	8269,9	9448,3	4531,2	192,2
Лісове господарство та пов'язані з ним послуги	98,13	178,9	168,8	197,2	201,6	103,5	205,4
Харчова промисловість	23952,14	24151,3	11927,8	12375,9	4282,4	-19669,7	17,9

Джерело: дані головного управління економіки Житомирської облдержадміністрації.

Протягом 2006-2010 рр. значно скоротились обсяги прямих іноземних інвестицій у аграрну сферу області. Якщо у 2006 р. іноземними інвесторами було направлено у неї 29 млн. дол. США (23,5% загального обсягу прямих інвестицій в економіку регіону), то у 2010 р. цей показник становив лише 13,9 млн. дол. США прямих інвестицій (5,6% загального обсягу прямих інвестицій у економіку регіону), тобто скоротився у 2,1 р. Зменшення відбулося через спад притоку фінансових ресурсів у харчову промисловість: безпосередньо у сільське господарство було спрямовано в 1,9 рази більше коштів, ніж у 2006 р. При цьому частка коштів, що припадає на підприємства харчової промисловості, у 2010 р. становила 30,7%, в той час як на аграрні підприємства – 67,8% (для порівняння у 2006 р. це співвідношення становило 82,7% та 17% відповідно).

Основними країнами-інвесторами сільського господарства Житомирської області є Данія, Німеччина, Франція, Кіпр, Нідерланди, Російська Федерація тощо.

В цілому, на Житомирщині сьогодні понад 100 підприємств з вітчизняним та іноземним капіталом реалізують ті або інші інвестиційні проекти. Для прикладу:

- ТОВ «А.Т.К.» (використовує 19,4 тис. га земельних угідь у Любарському, Чуднівському та Бердичівському районах) здійснює інвестиції у будівництво насінневого заводу в с. Печанівка Романівського району та комплексу картоплексовищ у Чуднівському районі;
- «Агрофірма «Світанок» (орендує 21,4 тис. га земельних угідь) реалізує інвестиційний проект по будівництву сучасного елеватору у Ружинському районі тощо.

За участі держави (50% відшкодування витрат на реконструкцію і будівництво ферм та тваринницьких комплексів) відбувається реалізація таких інвестиційних проектів:

- ТОВ «Галекс-Агро» (Новоград-Волинський район) введено в експлуатацію першу чергу реконструйованого молочно-товарного комплексу потужністю 400 голів корів молочного напрямку продуктивності та змонтовано доїльну залу із сучасним доїльним обладнання фірми «Вестфалія-Сьорж»;
- ТОВ «Долинівське» (Брусилівський район) нарощено 410 голів худоби молочного поголів'я та збільшено надій на корову-первістка до 6966 кг молока;
- ТОВ «Аларіт-Трейд» (с. Івниця Андрушівського району) реконструйовано виробничі потужності на 1200 голів молочного поголів'я та нарощено 670 голів корів;

- ТОВ СП «Нібулон» утримується 1645 голів великої рогатої худоби;
- інвестиційною компанією ТОВ «ВВ Агро» збережено два племінні заводи, племінний репродуктор по вирощуванню поголів'я великої рогатої худоби м'ясних порід (с. Велика Рача Радомишльського району) та утримується 1956 голів великої рогатої худоби та 1340 голів свиней;
- проводиться робота по підготовці до будівництва молочного комплексу на 2 тисячі голів у с. Хажин Бердичівського району;
- проводиться впровадження інвестиційних проектів зі свиноводства у Андрушівському та Ружинському районах;
- введено в дію виробничі потужності по відгодівлі свиней в с. Котівка Андрушівського району, с. Бенедівка Бердичівського та с. Гізівщина Любарського районів.

В цілому можна стверджувати, що інвестиційна активність в сільськогосподарській сфері Житомирської області зосереджена не на підтримці інноваційних напрямків, але на покращенні основних виробничих показників аграрних підприємств, спорудженні об'єктів виробничої та обслуговуючої інфраструктури тощо. Інвестиційна привабливість інноваційних аспектів сільськогосподарського виробництва у регіоні залишається украй низькою.

Висновки.

Процес залучення інвестицій для перебудови сільського господарства Житомирщини на інноваційних засадах відіграє важливе значення для її розвитку – приток фінансових ресурсів є необхідною умовою матеріально-технічного забезпечення аграрних підприємств та поживлення аграрної економіки. Проте рівень інвестування сільського господарства області протягом останніх років залишається незадовільним. Аналізуючи стан інвестиційної діяльності Житомирщини, можна виділити низку основних проблем, які перешкоджають створенню позитивного інноваційно-інвестиційного клімату області:

- недосконалість податкової системи;
- низький платоспроможний попит суб'єктів аграрної економічної діяльності;
- значні обсяги заборгованості аграрних підприємств перед державними і недержавними фінансовими установами;
- недосконалість механізму кредитування аграрного сектору економіки;
- відсутність надійних гарантій захисту іноземного капіталу;
- відсутність банків, що спеціалізуються на кредитуванні аграрного бізнесу.

Власних і залучених вітчизняних інвестиційних ресурсів для оновлення основних засобів аграрної сфери області недостатньо, а епізодичні фінансові вливання з іноземних джерел змінити ситуацію не можуть. Отже, необхідно поліпшити організаційно-економічний механізм інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств Житомирщини, який би мобілізував усі внутрішні можливості області для забезпечення економічного розвитку її аграрної сфери та створив умови для ефективного залучення зовнішніх інвестицій.

В основу державного регулювання інвестиційної діяльності у сільському господарстві України мають бути покладені принципи активно-пасивного державного регулювання, виражені через фінансову підтримку агропідприємств і підприємств сільгоспмашинобудування, цінову, антимонопольну, амортизаційну політику, розвиток інфраструктури аграрного ринку, становлення іпотечних відносин тощо.

В аграрній сфері Житомирщини, як і на території України в цілому, слід реалізувати ідеологію інноваційного розвитку, яка б передбачала використання коштів, отриманих від інновацій, на повторні інновації, тобто забезпечувала безперервність (ресайклінг) інноваційного процесу та нарощування його масштабів на перспективу, а також сприяла розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності шляхом створення галузевого інноваційного фонду.

Література:

1. Наукова та інноваційна діяльність (1990-2010 рр.) – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/ni/ind_rik/ind_u/2002.html.
2. Наука та інновації. – Електронний ресурс. – Режим доступу: – <http://www.stat.ic.zt.ua/StatInfo/StatInfnauk1.html>.
3. Боровская Т.А., Моргунова Н.Л. Инновационная деятельность – составная часть социально-экономического развития регионов // Успехи современного естествознания. – 2005. – № 12. – С. 38-39.
4. Глухова Л.В. Разработка систем управления инновационной деятельностью предприятий региона // Вестник Казанского технологического университета. – 2009. – № 4. – С. 289-294.
5. Дудко В.Н., Зимовец О.В. Инновационная деятельность регионов: практический аспект // Вестник Тольяттинского государственного университета сервиса. Серия: Экономика. – 2006. – № 1. – С. 72-75.
6. Коробова В.В. Совершенствование механизмов поддержки инновационной деятельности в регионе // Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки. – 2006. – № 4. – С. 281-286.
7. Полякова Г.П. Конкурентоспособность региона и инновационная деятельность // Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского. – 2010. – № 3-2. – С. 566-569.
8. Чудаев Д.А. Методы управления инвестиционно-инновационной деятельностью в регионе // Вестник Сибирского государственного аэрокосмического

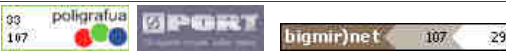
университета им. академика М.Ф. Решетнева. – 2010. – Т. 30. – № 4. – С. 174-181.

9. Рудь Т.Н. Аналіз трансферу технологій в регіонах України // Проблемы и перспективы инновационного развития экономики. Региональное инновационное развитие: политика, управление, законодательство. – Материалы XV международной научно-практической конференции. – Алушта, 13-18 сентября 2010 г. – С. 357-363.

10. «Житомирщина інноваційна – 2010»: інформаційно-довідкове видання. – Головне управління економіки Житомирської облдержадміністрації. – 2010 р. – с. 52.

11. Проект «Житомирщина інноваційна – 2011»: інформаційно-довідкове видання. – Головне управління економіки Житомирської облдержадміністрації. – 2011 р. – с. 85.

Стаття надійшла до редакції 15.11.2011 р.

ТОВ "ДКС Центр"